

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESITŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Ózer Zsigmond, Reich Ignác, Stern Mór.

Felelős szerkesztő: **SELIGMAN ELEÁZÁR.**

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Schwarz Mór
 egyleti pénztárnokhoz
 (a káczfa-utca 39/c. szám) küldendők.
 Szerkesztői iroda: Sip-utca 11. sz.

Kiadja
A magy. izr. orsz. tanító-egylet.
 Előfizetési ár:
 Nem tagok számára egész évre 1 frt.
 Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

Jegyzőkönyv,

felvétel az orsz. m. izrael. tanító-egylet 1878. évi augusztus hó 21-én tartott közgyűlése alkalmával.

Jelen voltak: Springer Sámuel, Morgenstern Jakab, Becher Jakab, Flesch Miksa, Fischer Márk., Fischer Náthán, Tenczer Pál, Führer Ignác, Friedmann M. J., Goldstein Gyula, Dr. Back Izrael, Friss Jakab, Schön József, Fischhof Márk., Kramer Miksa, Szontágh Jakab, Dallos Mór, Grünfeld Izsák, Deutsch Miksa, Singer Adolf, Schwarz Mór, Léderer Ábrahám, Óser Zsigmond, Stern Mór, Mendl Lajos, Kornfeld Gyula, Herczog Emil Budapestről; Singer Jakab, Kanitz Zsigmond Nyékről; Lilienthal Adolf Úrmény; Heitler Jakab, Steckler Samu, Scheer Bernát, Lichtenstein Izrael, Gerhart Menyhért, Walder Jakab Bajáról; Stein Samu, Krausz Ignác Siófok; Schwarz Mór Hódm.-Vásárhelyről; Stern Vilmos Mezőtúr; Grünfeld Mór Ó-Kanizsa; Neufeld Gusztáv, Fürth N. Érsek-Ujvár; Reich Miksa, Keszthelyről; Nascher Adolf, Blau Miksa, Ehrenfeld Miksa, Bogner Jakab Vácra; Schön Bernát Győrből; Zeisler Anna Tapolczáról; Stark Sámuel, Schwarz Ignác, Buchwald Bernát Nyitrából; Strasser Antal Szegedről; Schmolka B. Cservenkából; Haas Miksa, Lovas-Berényből; Weisz Gábor, Marchek Fülöp Irsából; Klingenberg Jakab Pécsből; Buxbaum H., Silbermann Imre, Kohn Adolf Pozsonyból; Tuschak Ignác Német-Szölgyénből; Weisz Mózes, Bleyer Izsák, Sproncz David Miskolczról; Friedmann Bernát Szentesről; Klein Mór N.-Kanizsáról; Goldberg Jakab Pápa, Grünhut Adolf, Baum Fülöp Veszprémből; Vinkler Vilmos Kassáról; Fein Jónás Békés-Csabáról; Rosenthal Ferenc Czeglédre; Goldberg Mayer Hevesről; Hecht Mór Makó; Eisler Dávid N.-Körös; Zsibay Henrik Marczalról.

Elnök: Seligman Eleázár,

Jegyző: Oblatt Mór.

1. Elnök a gyűlés határozatképességét konstatálván, a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

2. Rövid megnyitó beszéd után, melyben elnök a jelenlévőket szívélyesen üdvözli előadja, hogy a közgyűlés napirendjét 2 tárgy képezendi és pedig:

A) a közoktatásügyi minister urnak átnyujtandó kérvény, mely az egylet óhajait tartalmazza;

B) az egylet által kiadandó olvasókönyvek izraelita felekezeti iskolák számára.

3. A közoktatásügyi miniszternek átnyújtandó kérvényt illetőleg elnök a következő négy pontot indítványozza:

A) fejeztessék ki a miniszternek az egyesület köszönete f. évi április hó 18-án kibocsátott rendeleteért, mely az izraelita tanítók állandósítását célba veszi. De miután ez tökéletes orvoslást eszközölni nem elegendő, kéressék meg:

a magas miniszterium oda hatni, hogy B) az országos iskolatörvény 138 §-a az izraelita tanítókra is alkalmaztassék.

C) Miután a kongresszusi alapszabályok értelmében az izrael iskola alapból 5000 frt, izraelita tanítók nyugdíjaztatására ki van szabva, és miután a nyugdíjintézet nem létesült, fordítottassék évenként azon 5000 frt, elaggot, munkaképtelen tanítók segélyezésére;

D) Kéressék meg a miniszter urat, hogy az egyesület vállalatát; a bibliát jó magyar fordítással kiadni, megfelelő pénzüsszeggel az izrael. iskola alapból segélyezze, mivel a biblia tanítása magyar nyelven, mint iskolai mint nemzeti célok elérésére okvetlen szükséges.

Ezen egyes pontok az elnök bővebb fejtegetése után elfogadtatnak és felolvasván az ide csatolt folyamodvány, Tenczer Pál egy módosítványával, minden egyéb változás nélkül és éljenzések közt egyhangulag elfogadtatott. Elhatározatott egyszersmint, hogy e hó 22-én küldöttség által, a miniszter urat távollétében az államtitkárnak átnyújtassék.

A küldöttségbe választottak az elnökön és titkáron kívül: Stern Mór alelnök, Ósér Zsigmond ellenőr, Klungenberg Jakab pécsi, Buxbaum H., pozsonyi, Schön Bernát győri, Neufeld Gusztáv érsekújvári, Schmonka Salamon cservenkai, Schäfer kecskeméti, Scheer Bernát és Heitler Jakab bajai, Strasser Antal szegedi, Stark Soma nyitrai, Klein Mór n.-kanizsai, Fürth érsekújvári, Nascher Adólf váci tanító urak.

4. a napirend 2. tárgyát illetőleg rövid indokolás után elnök felteszi a kérdést: elfogadja-e a közgyűlés a választmány indítványát, hogy az egyesület saját költségén felekezeti olvasókönyveket adjon ki.

Ezen indítvány egyhangulag elfogadtatván, Stern Mór alelnök jelentést tesz a választmány által ez ügy érdemében kiküldött működéséről, és az általa nagyában megállapított elveket, melyek szerint a könyvek szerkesztessenek, ismerteti. De mivel a bizottság meg van győződve, hogy az egyesület vidéki tagjai közül sokan vannak, a kik hivatvák közreműködni, indítványozza, a választmány nevében, hogy holnap e hó 22-én délután 3 órakor értekezlet tartassék, a melyben mindazok vegyenek részt, kik a munka egy részét elvállalni kívánják és akkor állapittassanak meg véglegesen az elvek melyek nyomán a könyvek szerkesztessenek.

Lederer Abrahám indítványozza, hogy a közgyűlés vitassa meg azonnal a követendő elveket és mondja ki határozatilag, hogy a választmány által kiküldött bizottság nem csak egyesek által beküldendő egész könyveket vagy szakaszokat, hanem egyes olvasmányokat is fogadja el és használja fel azokat a könyvek összeállításánál.

A közgyűlés elfogadja ezen indítványokat Goldberger Jakab pápai tanító indítványával együtt, hogy a kiadandó könyvek árának megállapításánál a használatban lévő könyvek ára irányadó legyen..

Winkler Vilmos kassai tanító indítványozza, hogy a szerkesztendő könyvek szabályzata az értesítőben közzététessék;

a közgyűlés ezen indítványt elejti és elhatározza, hogy a szabályzat csakugyan holnap állapittassék meg és felszólittassanak újra az egyesület értesítőjében, hogy mindazok, kik közreműködni akarnak, az elnöknel jelentsék magukat.

Erre rövid zárbeszéd után elnök a gyűlést befejezettnek nyilvánítja.

Oblatt Mór,
titkár.

Seligman Eleázár,
elnök.

A n. m. vallás és közok. m. kir. minister urhoz fölterjesztett folyamodványnak szövege:

Nagyméltóságú vallás- és közoktatási magy. kir. miniszter ur!

Az orsz. izr. tanítóegyletnek f. h. 21. a fővárosban tartott közgyűlése hódolatteljesen közeledik nagyméltóságod kegyes színe elé legmélyebb hála-ját és legbensőbb köszönetét kifejezni azon atyai gondoskodásáért, melylyel az izraelita felekezeti tanítók állandósítása érdekében f. é. april hó 18. 8330. sz. alatt kelt rendeletét kibocsájtani méltóztatott.

Lelkesedés, öröm- és egy jobb, mert biztosabb jövő iránti remény szállotta meg lelkünket, megértvén e kegyes rendeletből, hogy nagyméltóságod a zsidó felekezeti tanítókat is a végleges alkalmazás jótéteményében részesíteni kívánja, mely jótéteményt az isk. törvény, a népiskola jól felfogott érdekében, már tiz év óta minden községi vagy állami tanítónak biztosít.

De a mily örömmel és véghetetlen hálával fogadtuk nagyméltóságod ezen bölcös és nemes intézvényét, ép oly nagy fájdalommal kell kinyilatkoztatnunk hogy ez még nem meríti ki az eszközöket a nagyméltóságod által célbavett állandósítás keresztül vitelére; mivel a magas rendelet azon tétele: „a probaidő kiálta után alapos ok hiányában véglegesítettetteknek tekintetnek“ illusoriussá teszi a rendelet célját és Exelenciádnak nemes szándékát, melyet irántunk oly kegyesen tanusított. A probaidő három év. E hoszu idő pedig nagyon is elég arra, hogy számos kisebb község, melynek nyílt és bevallott célja a végleges alkalmazást megakadályozni, hogy tanítóján túladhasson, mely önkény ellen a szegény tanító orvoslást nem találhat, mert Exelenciádnak idézett kegyes rendelete értelmében csak akkor találhat a hatóság védelmére, ha a probaidő után alapos ok hiányában mozdítatik el. A mely községek tehát a véglegesítést kikerülni akarják bátran tehetik és teszik is ezt, a probaidő letelte előtt semmis ürügy alatt bocsájtván el a tanítót.

Az izr. orsz. tanítóegylet közgyűlése a zsidó felekezeti iskolának legnagyobb baját sőt valódi szerencsétlenséget találja a tanítók ezen mostoha helyzetében; mert ezen ferdeség a legjobb, a legkiválóbb és leghivatottabb tanítókat kényszeríti az általa megkedvelt pályát, csak hogy a sok zaklatás alól meneküljön, elhagyni.

Az orsz. izr. tanítóegylet közgyűlése azonban türesre és megadásra biztatná tagjait, ha reménye volna arra nézve, hogy az autonom egyetemes izraelita közönség maga segítend a bajon; de fájdalom! minesen kilátás arra, hogy oly hamar ismét congressus jönne össze, a szabályzatok nagyon is szükséges revidiálása céljából. Miután azonban sem a tanító sem a fenálló körülmények között szenvedő népiskola nem várhat, bátorzkodunk Exelenciád előtt alázatosan esedezni: méltóztatnék közigazgatás utján elrendelni: hogy az 1868. iskolatörvény 138. §. egész terjedelmében minden néven nevezendő bármely párt által fenntartott izraelita iskolalákra alkalmaztassék.

Kegyelmes miniszter ur! Az általunk esetelt sajnálatra méltó gyakorlat, hogy a tanítót állandósítani vonakodnak még egy nagyobb bajt szült: t. i. azt, hogy számos korosabb vagy elaggott tanító vénségére minden keresett és támasz nélkül az országban borongol, terhére esvén leginkább a működő, de szintén elég szükön megélő kartársának és a szónak teljes értelmében egy munkás és sokszor áldásdúsan végzett pálya után a koldusbotra szorul. Az 1868. izr. egyet. gyűlés alkotta szabályzat IX. fejezet 38. §. 5000 forintot szabott ki az izraelita iskola alapból tanítók nyugdíjazására: A nyugdíj intézmény nem jött ugyan létre, de a mélytisztelettel alulírottak azon nézetben vannak, hogy az említett évenkénti 5000 forint mégis csak nyugdíjazási vagy segélyezési célokra volna fordítandó és ez

*

annál inkább, mert a zsidó községek sajnos viszonya a népiskolához elaggott zsidó tanítók segélyezését oly rendkívülileg szükségessé teszi. Az orsz. izr. tanító-egylet közgyűlése bátorkodik tehát a végett is esedezni:

Méltóztatnék elrendelni, hogy a congressusi szabályzat IX. fejezet 38. §-ban kitűzött 5000 frt évenként elaggott szegény tanítók segélyezésére forditassék.

Nagyméltóságú miniszter ur! az orsz. izraelita tanító-egyletnek azonban nemcsak a tanítók anyagi jóléte fekszik szívéen, hanem az iskola szellemi felvirágozása, annak hazafias működése mellett is lelkesül és egész erejével oda törekedik, hogy népiskoláink községeink megelégedésére és a hazának javára, becsületére váljanak.

A magyar izraelita tanítók, és ezt bátran állítjuk, működjenek ezek a Kárpátok alján vagy a Dráva és a Száva mentében az édes magyar haza állami eszméjének zászlaját magasra lobogtatván, a hazai nyelvet buzgalommal terjesztik.

Általánosan elismert tény és az orsz. izr. tanító-egylet közgyűlése szintén azon meggyőződésben van, hogy az izraelita családi életben a magyarosítás leghathatósb eszköze a biblia szövegének magyarra való fordítása. Nem létezik ugyanis zsidó népiskola, a hol a biblia héber szövege fordításban nem taníttatnék. Miután a zsidó isteni szolgálat is kizárólagosan héber nyelven tartatik, természetesen az a nyelv honosul meg a zsidó családban leginkább mely a bibliát, az imát, a hitgyakorlatot közvetíti.

Hogy tehát édes hazai nyelvünket tökéletesen meghonosithassuk a családi úgy mint az egyházi életben elodázhatlan szükségesség egy oly olcsó kiadásu magyar fordításu bibliára szert tenni, melyet a szegény gyermek is megszerezhet.

Az orsz. izr. tanító-egylet hajlandó volna a biblia fordítására vállalkozni; de miután saját anyagi erejével ezt nem birná, alázatosan esedezik: méltóztatnék az orsz. izr. tanító-egyletnek egy biblia fordítás eszközésére az izraelita iskolaalapból segélyezést nyújtani.

Ha Exelenciád ezen alázatos kérelmünket kegyelmesen meghallgatni méltóztatik, úgy nemcsak az izraelita tanügyet, hanem a magyar nyelv terjesztését és évvel kapcsolatban a magyar nemzeti eszme megszilárdulását is hathatósan előmozditandja.

Ezen alázatos kérelmeinket Nagyméltóságod kegyes pártfogásába ajánlva és ismételvén a legmélyebb hálánkat és hódolatunkat, maradtunk mély tisztelettel Nagyméltóságod alázatos szolgái

az országos izraelita tanító-egylet

folyó hó 21-én tartott közgyűléséből.

Budapest 1878. augusztus 22-én.

Schwarz Mór,
pénztárnok.

Ozer Zsigmond,
ellenőr.

Seligman Eleázár,
elnök.

Mendl Lajos,
alelnök.

Oblatt Mór,
titkár.

Kornfeld Gyula,
ellenőr.

Stern Mór,
alelnök.

Jegyzőkönyv.

felvétel tette a z a u g. 21. közgyűlés határozata 1878. aug. hó 22. tartott tanítói értekezletben.

Részt vettek: Führer Ignác, Herczog Emil, Schwarz Mór Budapest; Steckler Samu; Heitler J. Baja; Schmolka B. Cservenka; Tausz Ármin szt.-Endre; Schön Bernát Győr; Goldberg Mayer Heves; Unger Adolf, Winkler Vilmos Kassa; Zeisler Anna Tapolca; Stern Vilmos Mezőturból.

Elnök: Seligman Eleázár,

Jegyző: Oblatt Mór.

Elnök előadja az értekezlet célját és felszólítja a titkárt adná elő azon elveket, melyeket a választmány kebeléből kiküldött iskola könyv-szerkesztő bizottság megállapított, hogy azok nyomán a könyvek összeálltassanak.

A titkár kijelenti, hogy a bizottság részletes tervet nem készített, de abban megállapodott, hogy a könyvek szerkesztésénél következőket véli tekintetbe veendő:

1. Nem tartja épen szükségesnek, hogy a biblia legyen a legelőbb kiadandó könyv, mivel a használatban lévők is célszerűek és mivel azokban a felekezeti elemet igen előtérbe állítani úgy sem lehet.

2. A többi könyvek anyaga úgy legyen rendezve mint a használatban levőkben, de kiváló figyelem fordítassék arra, hogy elsősorban nemzeti 2. felekezeti színezetűek legyenek. A mondatok egyszerűek lehetőleg rövidek, könnyen érthetők és az irány általában tiszta és minden osztályban emelkedettebb legyen.

3. A II. osztály számára szerkesztendő könyvben, a nyelv és értelem gyakorlatokra különös figyelem fordítassék.

4. A reál anyagot tartalmazó olvasmányok ne legyenek merevek csupa oktatási célokra alkalmazandók, hanem inkább kellemes érdeklődés és figyelem ébresztő olvasmányok elbeszélés formában.

5. Mindamelllett szükséges, hogy a felső osztályokban a földrajzi, történelmi és természetrajzi oktatásra való tekintet állitassék előtérbe és legyenek az olvasmányok eredetiek és nem csupa fordítások.

6. Az olvasmányok legyenek elbeszélések, költemények, népdalok, mesék, mondák, talányok, az alsóbb osztályokban, a patriarchalis életből és természetből merítve.

A felekezeti olvasmányok tartalmazzanak, történelmi eseményeket, legendákat, életrajzokat, midrásokat.

Az értekezlet tagjai ezen elveket helyesnek találják és Schwarz Mór képezdei tanár indítványozza, hogy az értekezlet ezeket tudomásul vévén, kérje fel az Értesítő szerkesztőjét, hogy az e havi számban közzé tegye és szövegeztassanak fel a tanítók, kik a könyvek szerkesztésében részt venni kívánnak, hogy jelentsék magokat az egyleti elnökségnél, azok pedig kik a hallottakhoz észrevételeket akarnak tenni, vagy a kiknek egyáltalában észrevételeik vannak, tegyék azt az Értesítőben, mi által minden közreműködő tudomására hozatik.

Az értekezlet folyamában, melyben Winkler, Herzog, Zeisler Anna, k. a., Stern Vilmos és Klingenberg urak élénken részt vettek, ezen indítványok elfogadtattak a mire elnök a jelenlévőknek az úgy iránti buzgalmukért és fáradozásukért köszönetét nyilvánítván, az értekezletet bezárja.

Ismét egy tanfelügyelő, ki előtt kalapot emelhetünk.

Lapunk f. évi 6. számában megjelent miniszteri rendelethez a t. szerkesztőség azon megjegyzést tette, hogy most már a tanfelügyelőknél a sor, hogy felmerülő esetekben a tanítókon segítsenek. Ime, még jól meg száradt a tinta a miniszteri rendeleten, már is szükségessé vált a tanfelügyelői segély. Ugy hiszem, nem lesz érdektelen az esetet kartársaink tudomásához juttatni.

Tolna megyében kebeleztetett hasonlóvárosa egy izr. községet foglal magában, mely egy iskolát két tanítóval fentart; de a t. község tanítóninak egyikét azon okból akarta szélnek eresztetni, mert egy tanulót bezárással megbüntetni merészkedett. Nem lesz talán ezt sem érdektelen megjegyezni, hogy a megbüntetett gyermek éppen Schulpräses uramé volt, ez hatalmának tudatával oda rohan az iskolába s a tanítót kidobással fenye-

geti, s az iskola irányába anyira meggyalázó műtétet csakugyan végre is hajtota volna, ha a sors a tanítót nagyobb szellemi s testi erővel nem áldotta volna. Gondolhatni, hogy a fölbőszült hatalmas községi tag most már minden befolyását érvényesíthetni iparkodott, hogy a tanító — nem tudom mi módon — elküldessék. A t. (?) község előjáróságát ezen lépéshez késznek is találta: meg is tette szeretetre méltó iskola elnökének kivánságát. Jaj, de nem oda Buda, Szegszárd egy oly tanfelügyelőt számít lakosai közé, ki nem úgy gondolkozik és nem úgy cselekszik, mint községeink nagy része; Varasdy Lajos derék és igazságszerető tanfelügyelőnk a tanító ügyét nemcsak hogy megvédte, hanem főispánunk útján a tanítót megszerzett jogaival együtt véglegesen állandósította. A községnek ellenvetései és makacsodása mit sem használtak; szigorú tanfelügyelőnk, ki az iskolában is a törvényt megtartani iparkodik, a tanítót tiszteletben tartatja a községekkel s azon törekedik, hogy, a hol csak lehet, a tanító anyagi helyzete javuljon. Ki is jelentette, hogy felmerülendő esetekben a törvényt, ha másképp nem lehet, karhatalommal is végrehajtsa. Csupa ily tanfelügyelőket az izr. községeknek! Éljen Varasdy Lajos Tolna megye tanfelügyelője.

Laufer Lajos.

Hivatalos

Veszprém vármegye közigazgatási bizottsága által 1878-dik évi aug. hó 5-én tartott ülés jegyzőkönyvének **Kivonata**.

Réh Ignác nagy-Vázsonyi izr. néptanítónak, az ottani izr. hitk. előjáróság ellen, állásátoli elmozdítása miatt emelt panasza, valamint a panasz érdemében a veszprémi jsgabirája által teljesített vizsgálat alkalmával fölvetett jegyzőkönyv felolvasatván és tárgyalatván.

Miután a panaszkérvény és vizsgálati jkönyvből kitetszőleg a n.-vázsonyi izr. hitközség előjárósága Réh Ignác tanítót 1876-dik évi octóber hó 1-től számítva egy évre alkalmazta s neki ezen időnek, mint próba évről eltelte előtt — állítólag rossz bánás módja miatt felmondott, — de felmondásától elállván, vele ismét egy évre szerződött, mi által önkényt azon feltevésre jogosít, hogy az ismételt felmondás oka nem annyira a rossz bánásmód, mint inkább azon czél volt, nehogy a tanító állása véglegesítettnek tekintessék.

Miután továbbá az 1868. évi december hó 10-én tartott egyetemes izr. gyűlésen hozott határozatokban ily meghosszabbított próbaidőről említés téve nincs, sőt a vallás- és k.-ügyi miniszterium által folyó évi ápril hó 18-áról 8330. sz. a. az izr. orsz. iroda elnökéhez intézett rendeletben az okl. izr. tanítóknak évről évre való szerződtetése egyenesen törvényellenesnek jelentetik ki.

Réh Ignác és a nagyvázsonyi izrl. hitk. előjárósága közt 1877-dik évi junius hó 1-én kötött szerződés semmisnek tekintetvén, Réh Ignác tanító, azért, mert állomásában a próbaév letelte után is meghagyatott, véglegesen alkalmazott tanítónak kijelentett s mint ilyen állomásába a veszprémi j. szolgabirája által visszahelyezni rendeltetik.

Br. Fiáth Ferencz
főispán, mint a közgazdasági bizottság elnöke.

L e v e l e z é s e k.

Vác, 1878. aug. 18-án.

„A „Pester Lloyd“ háta ismét tele pályázatokkal,“ így kezdi b. lapja utolsó számában egyik közlését, és ezen megjegyzést teszi: az ember azt hinné, hogy a zsidó felekezeti iskola új lendületet nyer. Erre azt válaszolom: nem ez az, a mi az új pályázatokat előidézi, hanem, megérkezett a Saison, midőn a roshakohol a világgal akarja tudatni, hogy ő N. N. autonom izr. községnek elnöke, és miáltal is bizonyítja be jobban hatalmát, mint az által, ha a tanítót hivatalából elbocsájtja. — Van ugyan kivétel és fordul elő olyan

eset is, hol a tanító is okozza a pályázat hirdetését. De mindenesetre ha a községnek pályázatot hirdetni kell, tehetné ezt a legilletékesebb helyen, és ez volna az ön lapja, mert ez a lap a tanítónak és a tanítói ügynek van szentelve, a községek egy kettős célú értelemmel, u. m. a tanítók olvasnák a hirdetést, s más részt a lap anyagilag támogatva volna. Vélem hogy jó volna erre az izr. községeket figyelmeztetni.*) Witt Manó, izr. isk. szék elnöke.

Igen tisztelt szerkesztő ur! Engedje meg becses lapjának hasábjait egy nyilvános köszönet kifejezésére igénybe vennem.

Kedves köteletségemnek vallom, ugyanis sajátom, mint összes kartársaim nevében, a tanító világ előtt fényesen ismert és méltán elismert erélyes és ernyedetlen buzgalmu Witt Manó ur elnöklete alatt álló váci izr. hitközség érdemduz iskolabizottságának nyilvános hálátama tetükért szavazni, hogy számunkra a Budapesten napoló egyetemes tanítógyűlés látogatásának lehetőségessé tételére husz forintot megszavazni kegyeskedett. Vajha e sok izben már kimutatott istápolása és támogatása szent ügyünknek a váci hitközség iskolai bizottság lelkes elnöke részéről számos követőre találjon. Kelt Budapesten 1878. évi augusztus hó 23. A váci izr. tanítótanárság nevében.

N a s c h é r A d o l f.

Könyvismertetés.

Rajzfűzet a népiskolai szabadkéz-rajzolás gyakorlásához fokankint haladó módszer szerint. Dolgozta és kiadja Kacz Henrik Liptó-szt.-Miklósi tanító. — (Ára?)

Ezen fűzetek a többi használatban lévők fölött azon előnnyel bírnak, hogy valódi, a természetben előforduló tárgyak körrajzát nyújtanak.

Egy egy lapon kevés tárgy van, hogy a gyermeknek alkalma nyiljék a rajzolando alakokat minél többször utánozni. Eddig négy fűzet jelent meg. Ajánljuk derék kartársunknak ezen taneszközét olvasóink figyelmébe.

Megjelent új könyvek: Nemzeti könyvtár, szerkeszti Abafi Lajos. Kiadja Aigner Lajos: 6. fűzet. Mikes mulatságos napok 7. fűzet: Kazinczy Ferencz költeményei. Egy fűzet ára 30 kr.

Zenplén megye földrajza, kapcsolatban a népiskolai IV. oszt. földrajzi tananyagával az 1877. ministeri tanterv alapján népiskolai tanulók számára, írta Knopfler János, s. a. ulyhelyi néptanító. Ára kötve 28 kr. Kiadja Löwy Adolf.

Test és egészség tan Képezdék, polgári iskolák, tanítók szülék és művelt közönség számára. A m. kir. vallás és közoktatási ministerium által ajánlott tankönyv. Írta Dr. Scherman Adolf, a test és egészség tan rendes tanára, gyakorló orvos stb. Második javított kiadás. Ára 2 frt. Hogy az első kiadás olyan rövid idő alatt elfogyott első sorban a könyv kitünőségét bizonyítja, másrészt pedig, hogy nevelésügyünk örvendetesen halad, hogy megértük az időt, melyben nagyobb poedagogiai munkák is jó kelen-dőségnek örvendeznek.

— Tettey Nándor és társa mai hirdetéseik közt iskoláink számára ajánlanók Trettau J. W. elemi rajziskoláját mely valóban kifogásnélküli kiállításban kiadatott nevezett cég által.

— Magyar Lexikon 8. 9. fűzet. Kiadja: Rauhman Frigyes, szerkeszti Somogyi Ede. Argensontól — Askalonig. 2 melléklettel. Pénznemek és klasszikai ókor isteni. Egy fűzet ára 30 kr.

*) Köszönjük az ügyünk iránt tanusított jóakarátát. A községek pártolása mindenesetre a legbecsesebb; valamit elérhetnénk, ha tanítók maguk jobban csoportosulnának együletünk körül, a lapot minden héten bocsáthatnók ki. Szerk.

Tekintetes Szerkesztő ur! Bátorkodtam Uraságodnak „der ungarische Sprach- u. Sprechschüler“ czimű, német tannyelvű iskolák számára irt tankönyvemről beszélni. Miután ezen említett, mérvadó körökben legkedvezőbben megbírált, az illető magas kormányközegek által az első érdemdíjjal és kitüntetési ekmánynyal kitüntetett munkám illetőleg módszerem mint kiadóm (Zipzer & Koenig Budapest Lipótttemplom és Andrassy-féle palota) levele mondja már 1879. évi január elején a sajtót elhagyja, felkérem a Tek. urat alázatosan, méltóztatnék ezen jelentésemet tudomásul venni és az „Értesítőben“ közzé tenni. Fogadja legmélyebb tiszteletemnek biztosítását melylyel vagyok tek. szerkesztő ur legalázatosb szolgája.

Donáth Armin.

E g y l e t i é l e t.

Rendes tagok. Tagsági díjakat fizettek: Sandler S. Pozsony 2 frt, Stark Samu Nyitra 2 frt, Stern Ármid 2 frt, Gutman Vilmos Versecz 2 frt, Steiner David Versecz 1 frt, Stockler Ármid Baja 2 frt, Lichtenstein Izr. Baja 4 frt, Goldberg Jakab Pápa 2 frt, Singer Jakab Ó-Kanizsa 1 frt, Grünfeld Mór Ó-Kanizsa 2 frt, Zsibljaj Henrik Marczely 2 frt, Bleier Izsák Miskolcz 1 frt, Weisz Mózzes Miskolcz 2 frt, Strasser Antal Szeged 1 frt, Reich Miksa Keszthely 2 frt, Schäfer Elias Kecskemét 2 frt, Roder Adolf Szombatkely 2 frt, Hochberg Adolf Vörösvár 2 frt, Fischeber Ign. Verbó 2 frt, Neufeld Ede Liptó-Ilibbe 2 frt, Deutsch Gábor Guta 2 frt, Lustig Lajos Pásztó 2 frt.

Néhány szó a szerkesztendő olvasókönyvek tárgyában.

Azon közülésben, melyet az izr. tanítók országos egylete a III. egyetemes tanító-gyűlés alkalmával tartott, és melyben a magyarországi izr. népiskolák használatára szerkesztendő olvasókönyvek ügye is tárgyalás alá lett véve, bátorkodtam indítványozni: miszerint azon t. kartárs urak, kik a könyvek szerkesztésében részt venni kívánnak, **az anyag egybehordását** szemeljék ki teendőjük tárgyául; a t. könyvszerző bizottság tevékenysége azonban leginkább az egybehordott anyag **megválogatására**, és a gondosan megválogatottak paedagogiailag helyes **eirendezésére** fordítandó. Ez indítványomat a közülés elfogadta. Tudván azonban, hogy az anyag egybehordói csak akkor működhetnek sikerrel, ha tisztában vannak magukkal azon tervre. beosztása és irányelvekre nézve, melyeket a t. könyvszerző bizottság felállított: bátor voltam a t. könyvszerző bizottságtól a terv, beosztás és irányelvekre nézve kérni felvilágosítást. A következő napon tartott könyvszerző bizottsági ülésben az egylet érdemes titkára Oblath ur szives volt oda nyilatkozni: „hogy a bizottságot egyebeken kívül azon elvek vezérlik, miszerint leginkább csak azon olvasmányokat akarja felvenni, melyek a kedély és nemzeti érzület képzését és ápolását czélozzák, továbbá olyakat melyek a gyermek lelkét a zsidó mult dicső emlékeire irányozni hivatvák és végre természettani, természetrajzi sat. sat. olvasmányokat. Az erre vonatkozó nézeteimet a bizottsági ülésben körvonaloztam; de fel lévén szólítva, hogy az ebbeli nézeteimet bővebben tárgyaljam az „Értesítőben, bátorodom ki nyilatkoztatni, miszerint a fent vázolt irányelveket nagyában helyes-knek mondom. Csak következőket vagyok bátor a nagytekintélyü könyvszerző bizottság becses figyelmébe ajánlani:

1. Méltóztatnék tekintetbe venni, hogy az olvasókönyvek első és kiváló sorban a nyelvre való tanítás illetve nyelvtanítás szolgálatában álljanak. Ebből kifolyólag szükséges, miszerint:

a) az olvasókönyvek lehetőleg kevés természettani olvasmányokat stb. tartalmazzanak. Természettani stb. olvasmányoknak olvasókönyvekbe való felvétele a különösen tárgyalandó természetrajzi stb. tanítást kizárni nem képes, és

b) az olvasókönyvek mindegyikébe 8—15 oly módon szerkesztett olvasmány veendő fel, hogy ezek tervszerű elhelyezés mellett arra legyenek alkalmasak, miszerint alapjukon azon nyelvtani fogalmak tárgyalathassanak, melyek a ministeriális tanterv értelmében az illető olvasókönyvnek megfelelő osztályban feldolgozandók. Legyenek ez olvasmányok között olyanok, melyek mindamellet, hogy vonzóan irt elbeszélések, leírások, festések, mesék sat. az „egyszerű mondat“, „bővített mondat“, „állitmány“, „alany“, „ige“ „főnév“ sat. sat. nyelvtani fogalmak megismertetésére különösen is alkalmasak. A nyelvtanításnak olvasmányok alapján való tárgyalása ne legyen, mint eddig általánosan hangsúlyozott phrasis, hanem valóságos tény. Oly olvasmányok egybeállítására én szívesen vállalkozom, ha a tisztelt könyvszerző bizottság e véleményemet magáévá teszi, és ily olvasmányok egybeállítására képesnek gondol. De ezen olvasmányok szerkesztése, valamint az olvasmányok céltudatos egybehordása szerintem csak úgy lehetséges, ha:

2. a t. bizottság **részletesen** teszi közé az olvasókönyvek tervét, beosztását és a szerkesztésénél irányadó elveket a célból, hogy a munkatársak tudják, mihez tartsák magukat.

3. A megválogatott vagy újonnan szerkesztett olvasmányok oly módon dolgozandók fel, hogy a bennök foglalt mondatok lehetőleg egyszerűen, értelmesen és világosan legyenek szerkesztve, de anélkül, hogy az irály csinos volta szenvedjen. Lehet egyszerűen szerkesztett mondatokban is gyönyörűen írni. Bizonyítják ezt Macaulay, Victor Hugo és Csengery művei.

4. Az olvasókönyvek lehetőleg kevés költeményt foglaljanak magukban. Egyrészt azért, mert nem a költemény teszi a nyelvfejlés valóságos alapját, hanem a prózai olvasmány teszi azt; más részt pedig azért, mert a magyar költői irodalom aránylag nagyon keveset mutat fel, a mi a népiskolás gyermek eszme-körének és felfogásának felel meg és — jó is egyszersmind. És költeményeket faragni — sem nem dicső, sem nem czélszerű dolog, mert: „Für das Kind ist das Beste bloss gut.“

5. Az egyes olvasókönyvek beosztására nézve egyet értek Schwarcz képezdei tanár ural. Legyen az olvasókönyvek beosztása az ismert Lüben-Nacke-féle.

H e r c z o g E m i l.

VEGYESEK.

— A közgyűlés határozata értelmében f. hó 22. délelőtt 11 órakor a megválasztott küldöttség tisztelgett Tanárky Gedeon államtitkár ő méltóságánál, ki a deputatiót legszívélyesebben fogadá. Seligman Eleásár elnök, ki a küldöttséget vezeté és a feliratot átnyujtá, előadá a közgyűlés kivánalmait, melyeket a felirat bővebben fejteget, ő méltósága azonnal elmondván nézeteit kérelmünk mind a három részére. A mi a tanítók állandóságát illeti ő méltósága nyilatkozatai a küldöttséget tökéletesen kielégítették és mindnyájunkban azon meggyőződést keltett, hogy a kormány, ha kell, törvényhozás utján is oda fog törekedni egész erélylyel, hogy a véglegesítés valósággá legyen A mi a kérvény második részét illeti, ő méltósága nézetei eltérnek ugyan a közgyűlés által kifejtettektől, de szinte azon nézetben van, hogy az elaggott tanítókat segélyezni kell. A kérvény harmadik részét illetőleg szinte van reményünk, hogy a magas kormány, tekintvén a hazafias czélt, segélyezni fogja az együletet a magy. biblia kiadásánál. Az államtitkártól elmen-

vén, Gönczy Pál minist. lanácsos ő méltóságánál tisztelkedett a deputatio. Itt is a legszívésebb foga tatásban részesítettünk és azon becses ígérettel távozott, hogy a jövőben is jóakarátára és pártolására számolhatunk. A központi választmány pedig nem fog szünni oda törekedni, hogy a közgyűlés által nyilvánított óhajok tényekké váljanak. —

— A bajai hitközség reorganizálván az iskolát, Steckler Samu urat, ki eddig magánkereskedelmi iskolát vezetett, igazgatónak választotta. Ismervén Stecker ur szilárd jellemét és képességét, őszintén örvendezünk első sorban annak, hogy a zsidó népiskola általában ezen férfit megnyerte, ki diszére fog válni és így ha itt szerencse kívánatainkat iránta kifejezzük egy-szersmind nekünk azaz zsidó tanügyünknek is gratulálunk. Másrészt annak is örvendezünk, hogy a bajai iskola oly férfit nyert, ki higgadtsága és népszerűsége mellett hivatva és képes is lesz megnyugtatólag hatni az ottani iskolai viszályok miatt felizgatott kedélyekre. Mi reméljük, hogy a bajai iskola örvedetes fejlődésnek fog ezentul örvendezni. —

— **Az egyetemes tanitógyűlés** kebeléből kiküldött végrehajtó-bizottság aug. 20-én d. u. 3 órakor tartott ülésén megalakult s elnökének Péterfy Sándort, titkárának ideiglenesen Lakits Vendelt választotta meg. A bizottság főleg az egyetemes tanitógyűlés határozatainak mikénti végrehajtása tárgyában jött össze ez alkalommal s a szép számmal látogatott ülésen a következőkben történt megállapodás. A közoktatási miniszteriumhoz, a főváros hatóságához, a közintézetek igazgatóihoz, szóval mindazokhoz, kik az egyetemes gyűlést céljaiban támogatták, köszönőirat fog intéztetni, melyek személyesen fognak egy bizottság által az illetőknek átnyujtatni. A szállástadó polgároknak hirlapok útján fog köszönet nyilvánittatni. — Az Eötvös-alap központi gyűjtő-bizottságának eddigi tagjai megmaradnak, kivéve azokat, kik a végrehajtó-bizottságba be nem választattak; utasittatott e bizottság, hogy ha lehetséges minden egyes községben ügynököket bizzon meg, kik az Eötvös-alap eszméjét terjeszszék s időről-időre a központhoz jelentést küldjenek. — A mozgósított néptanítók családjai számára a tanfelügyelők s az egyes tanítóegyletek felkéretnek gyűjtést eszközölni. A kiosztást magok az egyletek intézzék, s hol a begyülemdő összeg nem volna e célra felhasználható, küldessék az összeg a fővárosban e célból alakult polgári bizottsághoz. — A magyar-nyelv tanításának kötelezővé tétele s a zsidó tanítók állásának biztosítása ügyében a közokt. miniszterhez intézendő kérvény elkészítésével György A. Seligman E. Lederer A. és Murányi K. bizattak meg. A nyugdíjtörvényből kizárt néptanítók érdekében Kurz S., Luttenberger A., Dallos Gy., és Gööz J. bizottsági tagok fognak javaslatot tenni s kérvényt készíteni. A képzőintézeti növendékeknek a hadkötelezettség alól történendő felmentése ügyében Tóth József tanfelügyelő elnöklete alatt Somlyai J. és Sántha L. bizottsági tagok fogják a kormányhoz intézendő kérvényt megállapítani. — A tanító-egyletek szövetsége tárgyában szintén egy bizottság küldetett ki, melynek feladatává tétetett az aradiak által készített javaslat alapjául alapszabálytervezetet, készíteni. E bizottságba Vajdaffy Gusztáv elnöklete alatt Rill J., Mayer M., Buzogány Á., Schettel J., Lakits V., Tanos I. és Somlyai J. választattak be. — Az iskolai takarékpénztárak ügyében Lederer Ábraham elnöklete alatt Weisz B. F., Tanos I., Lakits V., Sretvizer L., Murányi K. és Perlaki E. tagokból álló bizottság lett kiküldve, hogy ez a további teendőkre nézve javaslatot készítsen. — A kisdednevelésnek törvény által való szabályozását azon bizottság fogja az országgyűlésnél kérelmezni, illetőleg a kérvényt elkészíteni, mely a törvény revisiójával foglalkozik. Mind e bizottságok utasittattak, hogy működésüket mihamarább megkezdjék s a szeptember 22-ki ülés elé kész javaslatot terjeszsenek. — Hivatalos lapjául a bizottság a „Népnevelők Lapját“ fogadta el.

Osztrák császári és magyar királyi kizárólag szabadalmazott

Schulhof Károly Bóbert

manchesteri lakos által feltalált „SOPIANA SZÁJSZESZ.”

Hatása:

1. A Sopianá-szájszesz a száj- és orrüregnek minden bűzét nyomtalanul eltávolítja. 2. Erősíti a petyhüdt foghúst és az ingó fogakat, az utóbiaknak visszaadja természetes fehér színüket, meggátolja a fogkő képződését, védi a fogak zománczát és óv a fogfájás ellen. 3. A száj- és orrüreg mindennemű súlyos (skorbutikus) bántalmait gyógyítja, ügíti és pirosítja a foghúst és edzi a nyákhártyákat. 4. A már létező fogfájást eltávolítja, ha a fájó-fog és szomszéd-fog húsa pár csepp, **vizzel nem elegyített** szájszeszsze megnedvesítettik. 5. Diphtheritis és más torokbajoknál igen sikeres gargarizáló szer.

Megrendelések elfogadtnak: Dr. SCHULHOF ADOLF orvos urnál Pécsen
Török József gyógyszerésznél, a sz. Istvánhoz címzett gyógyszerertárban nádor-utca
és a városi gyógyszerertárban a Harris-bazárban Budapesten.

Egy üvege ára 1 frt 25 kr. o. é.

Ámbár csak rövid idővel ezelőtt boesátottam gyártmányomat a t. cz. közönség rendelkezése alá, már is számos elismerő nyilatkozat küldetett be hozzám, melyek közül csak néhányat sorolok fel:

1. Bizonyítvány. Sz. kir. Pécs városa tiszt. főorvosától. Dr. Paisitzky Ede, tiszt. főorvostól. 2. Bizonyítvány. Baranyamegye tiszt. főorvosától. Dr. Höbling Miksa, baranyamegyei tiszt. főorvostól. 3. Bizonyítvány. Pécsvárosi közkoroda főorvosa és igazgatójától. Dr. Bantler Ödön, közkórházi főorvos és igazgatótól. 4. Bizonyítvány. Posta Ferencz es. kir. alezredes'öl. 5. Bizonyítvány. Borkenfes G., tanártól. 6. Bizonyítvány. Selborn A. Keresztély, mérnöktől. Dr. Kucinic es. k. törzsorvos: Comadina Milos, es. k. kapitány az 52. serezedben sat.

NÉPI SKOLAI KÖNYVEK

Führer Ignác-tól.

A Számvetés példa- és feladattára, 4 kötetben	20—25 kr.
Hazai s általános földrajz *) 6. kiadás .	30 kr.
A magyarok története, *) 12. kiadás, kötve .	30 kr.
A természetrajz elemei, 5. kiadás, kötve	30 kr.
Kisebbszerű világtörténet, *) jellemképekben . .	60 kr.
Első oktatás a francia nyelvben, *) kiejtéssel kötve	30 kr.
Praktische Lehrmethode der ungarischen Sprache .	36 kr.
„Emil, vagy a Nevelésről“ Irta Rousseau J. J. Francia- cziából fordítá: Führer Ignác	Ára 2 frt 40 kr.

☛ A csillaggal (*) megjelölt könyvek német nyelven is kaphatók. — Nagyobb megrendelések megfelelő rabattban részesítettek.

Tetty Nándor és társa könyvkereskedése,

Budapesten, váczi-utca 27. szám,

ajánlják az izr. hitközségek, igazgató és tanító urak becses figyelmébe **gazdag iskola könyvraktárukat** különösen a m. kormány által kiadott elemi iskolai könyvek és tanszerekből. Megjegyezzük hogy az **izraelita iskolák teljes szükségletét** vagyunk ez idén képesek fedezni s így az **izraelita vallási** valamint a **héber tankönyvekre** is nálunk tehetők a megrendelések melyek gyors és pontos elintézését a legjutányosb feltételek mellett biztosítjuk. Kiadásunkban megjelentek és a t. tanító urak becses figyelmébe ajánlhatnak:

Kézi könyvek tanítók számára:

Tanügyi zsebnaptár az 1878/79-ki tanévre Nép-, polgári és képezdei tanítók számára szerkeszté: **Wolkenberg Gyula**, f. isk. igazgató-tanító. Ara csinosan kötve 80 kr.

A sok hasznos tudnivaló mellett mi e naptár tartalmaz, csak azt akajuk kiemelni, hogy az abban foglalt **Beiratási táblázat**, **Óra felosztás és Előmeneteli táblázat** nemcsak hasznos, de oly szükséges berendezés, mely nélkül néptanító meg sem lehet. A zsebkönyv megkíméli őt a fáradságtól, hogy e rovatokat maga elkészítse. Ezenkívül e naptár tartalmazza a **fővárosi tanács utasítását azon tanító urak számára kik Budapestre óhajtanak folyamodni tanítói állomásért.**

Elemi rajziskola. Rövid útmutatás a népiskolai szabadkézi rajz oktatásához. Tanítók számára írta **Tretau J. V.** rajz tanár képezdei igazgató **Kemnitzben.** A hatodik eredeti kiadás után. Nagy számú gyakorlati rajzmintával ára kötve 1 frt.

E kiváló, Németországban elismert és kitüntetett mű magyar kiadása az első mű hazai irodalmunkban, mely a rajzot valóban okszerűen tárgyalja.

A kézimunka tanítása a népiskolában írta **Szabó Endre** ipariskolai igazgató. Második javított kiadás ára 72 kr.

A hivatott szerző eddig hazánk pádag. irodalmában páratlan becsü munkája nem szorul ajánlásra.

Rövid vezérfonal az énekoktatás előadásához a népiskolákban. A „népnevelők budapesti egylete” IV. szakoszt. megbízásából **Kothe** után szabadon átdolgozta **Ságh József** Számos hangjegyi ábrával 2-ik kiadás. Ára kötve 60 kr.

Tankönyvek: Természetan felsőbb népiskolák számára írták **Pollák** és **Sümegei** fővár. tanítók 23 fametszettel ára kötve 40 kr.

Tér és alaktan felsőbb népiskolák számára írta **Pollak Chaüm** ára 25 kr.

Első oktatás a földrajzban. A népiskolák középosztályai számára írta **Gáspár Ignác.** Hetedik kiadás 23 ábrával. Ára 36 kr.

Minden eladott példányból az Eötvös alapnak 2 kr. jut.
Elemi földrajz falusi iskolák számára. **Gáspár Ignác** nagyobb munkája után szerkeszté **Kelecsényi Rezső** tolnai néptanító ára 16 kr.

Ajánljuk a falusi tanító uraknak. Megtekintésül ingyen példányt szívesen küldünk ha megrendeltetik.

A magyar állam térképe. Népiskolák számára szerkeszté **Gáspár Ignác.** Második kiadás ára 20 kr- a térképen a **hegyek barna, a lapályok világos zöld, a folyók és tavak világos kék, a megyehatárok piros, a szöveg pedig fekete színben nyomattak.**

Erster Unterricht in der Erdbeschreibung. Für die Mittelklassen den Volksschulen bearbeitet von **Ignatz Gáspár** Zweite Auflage mit 23 Holzschnitt-Illustrationen. Preis 40 kr.

Rajzfüzetek a népiskolai szabadkézi rajz használatra. Szerkeszté **Roller J.** 4 füz. és egy külön füz. leányiskolák számára. Egy füz. ára 12 kr.

Számvetési példa- és feladattár, magyarázó jegyzetekkel módszeresen kidolgozta: **Führer Ignác.** I. füzet — 20 kr., II. füzet — 25 kr., III. füzet — 25 kr., IV. füzet — 25 kr.

Praktischer Lehrgang zur schnellen und leichten Erlernung der ungarischen Sprache nach Dr. F. Ahn bearbeitet von **Ludwig Nagy** I. II. Theil. Preis jeden Theiles gebden 40 kr.

Der Verfasser hat es verstanden, die leichtverständliche, klare Darstellung Dr. Ahn in ihrer Originalität auf die ungarische Sprache anzuwenden. Im Interesse recht zahlreicher Einführung wurde der Preis möglich niedrig gestellt.

Irkák a szép- és gyors írás elemi oktatásához. 12 füzet fokozatosan haladó előiratokkal. Egy-egy füzet 2 kr.

A füzetektől tetszés szerinti mennyiség rendelhető meg. Azoknak, kik vegyesen bár legalább 50 füzetet rendelnek egyszerre, minden füzet 1 és fél krajcáron adatik, úgy, hogy 50 füzetnél 25 kr esik javad imazásul a t. megrendelőknak fáradságukért. Szándékolt bevezetésnél a főntebbi könyvekből szívesen küldünk tiszteletpéldányt. — Tisztelettel

Tetty Nándor és társa,
könyvkereskedése, Budapest.

Nyomatott **Schlesinger** és **Wohlauer** könyvnyomdájában, **Rostély-utca,**
Károlykaszárnya 8. sz.